

Η Ελένη Σαραντίτη γράφει για τους Βίκινγκς

Της Ελένης Γκίκα //

Ελένη Σαραντίτη «Οι άνθρωποι του βορρά: Βίκινγκς», Εκδόσεις Πατάκη 2018, σελ. 324

«Εμείς, οι πιο απομακρυσμένοι κάτοικοι της Γης./ Οι τελευταίοι ελεύθεροι./ έχουμε θωρακιστεί από το μυστήριο/ που περιβάλλει το όνομά μας.../ Πέρα από μας δεν υπάρχει έθνος./ μόνο κύματα και βράχοι». Τα παραπάνω είναι λόγια του Πίκτη αρχηγού Κάλγκακου, όπως καταγράφηκαν από τους Ρωμαίους στα αρχεία του Τάκιτου, του Ρωμαίου ιστορικού, μας πληροφορεί η συγγραφέας.

Και περιλαμβάνονται σε ένα βιβλίο που είναι ιστορία αλλά διαβάζεται σαν απολαυστικό λογοτέχνημα. Εξάλλου η Ελένη Σαραντίτη που το υπογράφει είναι μια από τις σημαντικότερες ελληνίδες συγγραφείς. Το λογοτεχνικό παρελθόν και παρόν της (Όταν φεύγαμε, Ο κήπος με τ' αγάλματα, Ιόλη ή τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι, Κάποτε ο κυνηγός, Ο κάβος του Αγίου Αγγέλου, Η θυσία...) μας το υπενθυμίζει διαρκώς.

Με τον τίτλο «Οι άνθρωποι του βορρά: Βίκινγκς» που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις

Πατάκη, δημιουργεί και καθιερώνει ένα σχεδόν δικό της είδος. Γράφει σαν αφήγηση, με λογοτεχνικές τεχνικές, ένα περιπετειώδες, επικό, μαύρο παραμύθι όπου αφηγούμενη την ανθρωπογεωγραφία του Βορρά, κι αναφερόμενη στην συναρπαστική ιστορία και τη δράση των Βίκινγκς, ταυτοχρόνως, αναπλάθει και μια άγνωστη πλευρά μιας ολόκληρης εποχής του πολιτισμού του ανθρώπου.

Και μας πηγαίνει «ταξίδι μακρινό»: «Στην Σκανδιναβία· και στην Απώτατη Θούλη (Ultime Thule) όπου βρίσκεται μετά τα βόρεια σύνορα της Ισλανδίας, στον Αρκτικό Κύκλο, εκεί ακριβώς όπου ο γεωγράφος, γεωμέτρης, έμπορος και μαθηματικός, και σπουδαίος ερευνητής, ο ξακουστός και σεβαστός Έλληνας Πυθέας ο Μασσαλιώτης, ξεκίνησε, σταλμένος από τις Αρχές της πόλης του, σε αναζήτηση θαλάσσιων οδών που θα τον οδηγούσαν και καινούργιες πηγές του ήλεκτρου και του κασίτερου, εφόσον οι γνωστές είχαν μπλοκαριστεί, λόγω εχθροπραξιών με τους Καρχηδόνιους· μεγαλειώδες το ταξίδι του. Ταξίδι πέντε ετών (331 – 326 π. Χ.), μυθικό ταξίδι· εκεί επάνω στην «πεπηγυία θάλασσα». Και να γυρίσει και να συναντήσει τις αποδοκιμασίες των αρχόντων... Για τα χρήματα, είπαν.» Όπως έχει ήδη πει ενθουσιασμένη γι' αυτό το βιβλίο.

Προϊόν πολύχρονης μελέτης και έρευνας, αναφέρεται στην προέλευση, στην καταγωγή, στον πολιτισμό, στα ταξίδια και στις επιδρομές των Βίκινγκς, αλλά και στην υπέροχη σκανδιναβική μυθολογία, τις έδδα και τις σάγκα που σηματοδότησαν αυτό τον λαό και επηρέασαν τόσο την λογοτεχνία της δύσης.

Το σίγουρο είναι ότι εμείς έχουμε να μάθουμε πολλά.

Για το όνομά τους: «Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι το όνομα συνδέεται ετυμολογικά με τα ουσιαστικά «viking» (που σημαίνει πειρατεία, επιδρομή) και «vikingr» (που σημαίνει πειρατής, επιδρομέας)... Αντιθέτως, άλλοι πιστεύουν ότι το όνομα προέρχεται από την αρχαία νορβηγική λέξη «vig» (που σημαίνει μάχη, αγώνας), ενώ άλλοι επιμένουν ότι προ-έρχεται από την επίσης αρχαία νορβηγική λέξη «vík» (που σημαίνει κόλπος)».

Για την καταγωγή τους: «Από κοινωνικοπολιτική άποψη οι Βίκινγκς αποτελούσαν μια εθνοτική ομάδα, ένα από τα γένη της βόρειας Ευρώπης. Στην εποχή τους, κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους, δηλαδή, όπου κάνουν την εντυπωσιακή τους εμφάνιση στην παγκόσμια ιστορία, στη Σκανδιναβία αναπτυσσόταν μια ένωση μικρών φυλών και κοινοτήτων ως και ασήμαντα τοπικά βασίλεια, ή οικισμοί αγροτικοί, που ενεργούσαν αυτόνομα, υπό τις διαταγές, την επίβλεψη και τον έλεγχο του αρχηγού κάθε ένωσης. Και μολονότι δεν αποτελούσαν ενιαίο έθνος, όπως αυτά διαμορφώνονταν στη νότια και κεντρική Ευρώπη κατά την περίοδο εκείνη, είχαν, ωστόσο, κοινά σημεία αναφοράς (γλώσσα, μυθολογία και παραδόσεις, βαθύτατη επιθυμία για εξερευνήσεις, συναίσθηση κοινής καταγωγής, με την Σκανδιναβία πάντα, ως κοιτίδα όλων)... Σήμερα, τέσσερα έθνη-κράτη έλκουν την καταγωγή τους από τους Βίκινγκς: η Νορβηγία, η Σουηδία, η Δανία και η Ισλανδία.»

Αλλά πάνω απ' όλα για την γλώσσα και τον πολιτισμό τους:

«Η γλώσσα, που ήταν κοινή σε όλους. Επρόκειτο για την αρχαία σκανδιναβική, που είναι ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, η αρχαιότερη μητέρα-γλώσσα. Η μυθολογία και οι παραδόσεις, με ξεχωριστές ανάμεσά τους τις θαυμάσιες σάγκα, αφηγήσεις μαγευτικές, τα έπη των λαών αυτών, και τις έδδα, συλλογές έμμετρων ποιημάτων, ανώνυμων μα και επώνυμων δημιουργών, οι οποίες αφηγούνται κατορθώματα θεών και ηρώων, και θεωρούνται κείμενα μεγάλης αξίας από τους λαούς της Σκανδιναβίας.»

Ελένη Σαραντίτη

Για το αλφάβητό τους: «Οι ρούννοι ή ρούνες είναι, κατά κάποιον τρόπο, το μυστικιστικό αλφάβητο των βόρειων λαών, των τευτονικών λαών και οπωσδήποτε των Βίκινγκς. Η ίδια η λέξη ρούνος προέρχεται από το «run» που σημαίνει «μυστικό» ή «ψίθυρος», η δε παράδοση των συμβόλων της μεταδιδόταν από ιερέα σε ιερέα της εποχής. Τα σύμβολα αυτά κρατούσαν ζωντανή και τη σοφία των φωτισμένων πνευμάτων. Το ρουνικό αλφάβητο απαντά αρχικώς τον 2ο μ.Χ. αιώνα, συνέχισε να χρησιμοποιείται και κατά τους

καλούμενους Σκοτεινούς Αιώνες, εποχή όχι και τόσο σκοτεινή βεβαίως – Μεσαίωνα μέσα στον Μεσαίωνα τη θεώρησαν μεταγενέστεροι Ευρωπαίοι, ιστορικοί, καλλιτέχνες, φυσικοί και κάποιοι αστρονόμοι, ποιητές, μαθηματικοί και γεωμέτρες της Ανατολής. Η εποχή, όμως, αυτή κυοφορούσε πιο ανοιχτούς ορίζοντες, ενώ γεννούσε ανθρώπους με πιο παρατηρητική ματιά, με πνεύμα καθαρό, ερευνητικό και ευπροσάρμοστο στα καινούργια δεδομένα και με εκ γενετής σπουδή να σπεύσουν προς τα εκεί όπου τους έγενεφε το γεμάτο υποσχέσεις όνειρο της αλλαγής (7ος-9ος αιώνας).

»Το ρουνικό αλφάβητο χρησιμοποιήθηκε και κατά την εποχή των Βίκινγκς ως το βασικό εκφραστικό μέσον τους. Αρχαιολογικά ευρήματα απέδειξαν, ωστόσο, ότι η ρουνική γραφή χρησιμοποιήθηκε από πολλές εθνότητες. Οι περισσότεροι ρουνικοί λίθοι με χριστιανικό περιεχόμενο έχουν βρεθεί στη Σουηδία, αν και η κατασκευή τους ξεκίνησε με τον λίθο της Γιουτλάνδης της Δανίας, τον οποίο αφιέρωσε ο βασιλιάς Χάραλντ ο Κυανόδους όταν βαπτίστηκε χριστιανός, περίπου το 960 μ.Χ.

Και ένα κλασικό και σύνηθες δείγμα αφιέρωσης σμιλευμένη σε ρουνικό λίθο: *Η Ασριντ έστησε αυτό τον λίθο στη μνήμη του συζύγου της Γιουστάιν, ο οποίος επιτέθηκε στην Ιερουσαλήμ και πέθανε στην Ελλάδα.»*

Για την αγάπη τους και τη σχέση τους με την Ελλάδα και τους Έλληνες: «Οι Σκανδιναβοί, βέβαια, αποκαλούσαν το Βυζάντιο Ελ- λάδα. Άλλος ένας ακόμη αφιερωματικός ρούνος· απο- πνέει γλυκιά αγάπη: *Η Τόφα και ο Χάμινιγκρ ανέγειραν αυτό τον λίθο στη μνήμη του γιου τους Γκούνερ. Πέθανε στο εξωτερικό ανά- μεσα σε πολλούς Έλληνες. Ας βοηθήσουν την ψυχή του ο θεός και η μητέρα του θεού.»*

«Με ενδιέφεραν πολύ οι άνθρωποι Βίκινγκς που αρχικώς αποτελούσαν μια εθνοτική ομάδα, μέρος των γενεών της Βόρειας Ευρώπης, υπό την επίβλεψη και τις διαταγές του αρχηγού κάθε ένωσης. Με ενδιέφερε και η καθημερινότητά τους. Οι αγωνίες τους και οι χαρές τους. Τα τραγούδια τους. Τα γεύματα και οι κάμαρές του. Τα οικόσιτα ζώα τους. Τα γλέντια και οι τελετές. Οι μύθοι τους. Οι οικισμοί τους, Η τροφή, Τα παιδιά. Τα ενδύματά τους. Τα υπέροχα πλοία τους. Οι θεραπείες τους. Οι φίλιες τους. Οι έρωτές τους. Τόσο ήταν καθαροί και καλαίσθητοι, ώστε σε ανασκαφές έχουν βρεθεί τιμπιδάκια για τα φρύδια και οδοντογλυφίδες. Διέθεταν ωραία κοσμήματα και αγάπη στο ασήμι. Η παραδοσιακή- υπέροχη- μουσική τους με καταγοήτευσε. Οι λαϊκές παμπάλαιες αφηγήσεις τους οι λεγόμενες Saga (shogur αρχαία ισλανδικά), μα και τα υψηλού ήθους και ύφους θρησκευτικά κείμενα, Edda καλούμενα...» θα πει η κυρία Σαραντίτη.

Μ' αυτό το βιβλίο αισθάνθηκε ταξιδιώτισσα, η κυρία Σαραντίτη: «Τους ακολουθούσα και στους εποικισμούς τους, και στις επιθέσεις τους. Πήγα μαζί τους στην Αγγλία, Ιρλανδία, στη Σκωτία, στη Γροιλανδία, στη

Βαγδατη, στην Ισπανία, στον Καναδά και στην Καλιφόρνια. Σε περιοχές της Ουασίγκτον, στο Βυζάντιο... Στην Ιταλία, στη Γαλλία, στην Βόρειο Αφρική. Μπήκα στα σπίτια τους πίσω στην πατρίδα τους. Είδα τα παιδιά στα παιχνίδια τους. Σκάλιζαν στο ξύλο όμορφες, ευλύγιστες βαρκούλες. Χάιδεψα τα ξανθά κεφαλάκια τους και έφυγα ξανά για να πατήσω ετούτη τη φορά τα χώματα του Πειραιά. Βλέπετε, οι Νορμανδοί Βίκινγκς είχαν φθάσει μέχρι τον Πειραιά. Και την Κέρκυρα· και στην φραγκοκρατούμενη Στερεά Ελλάδα, καθώς και στο Δεσποτάτο της Ηπείρου. Αλλά στον τόπο μας δεν κατάφεραν να στεριώσουν...»

“*Δημοσιεύθηκε στον Φιλελεύθερο.*”

Μοιραστείτε το άρθρο:

Ετικέτες: Βιβλιοκριτική, Ελένη Γκίκα, Ελληνική Λογοτεχνία